

Hjälpmedel i Västra Götaland

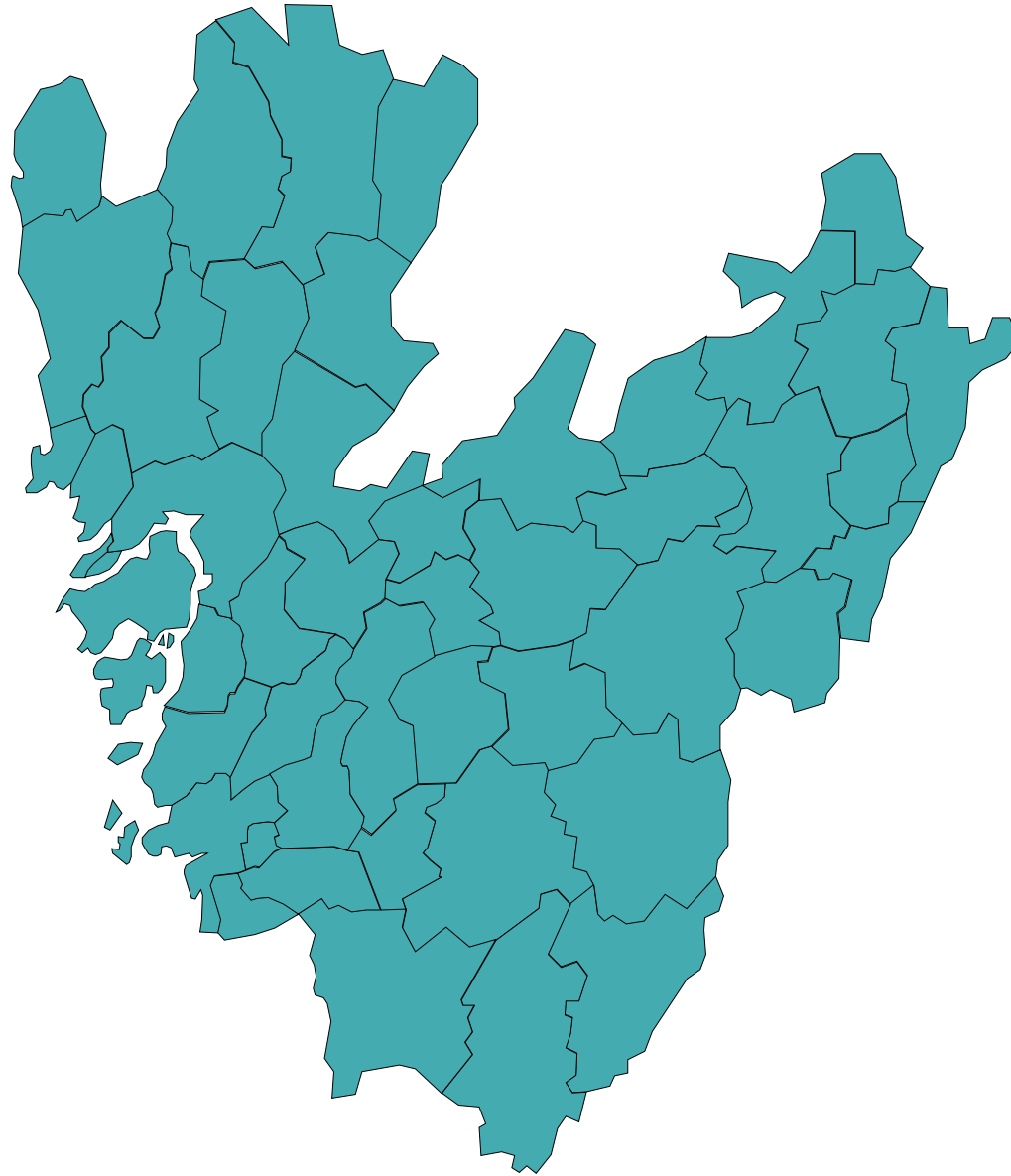
Vårdsamverkan i Skåne

2025-04-04

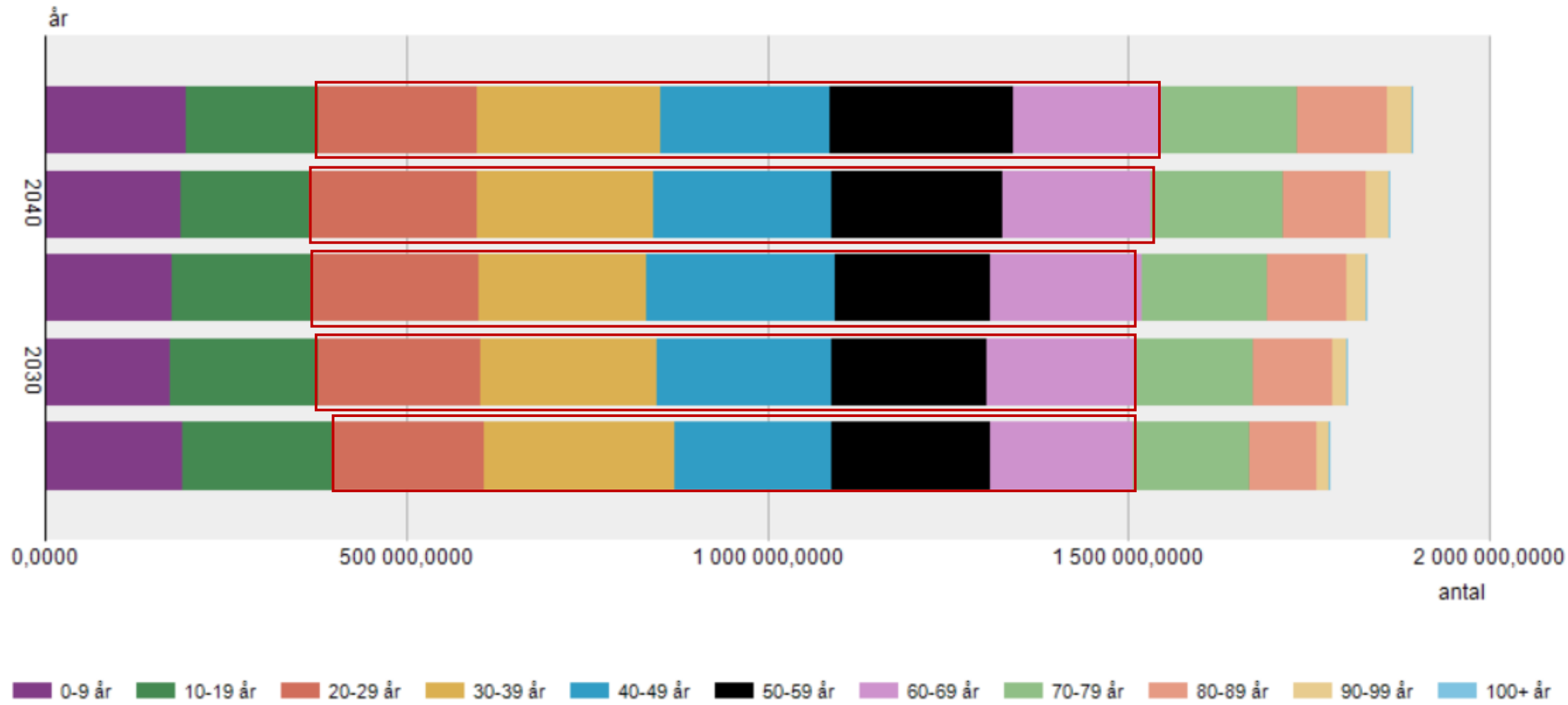
Förutsättningar i Västra Götaland

Västra Götaland

1 region
49 kommuner
23 800 km²
Ca 1 767 000 invånare

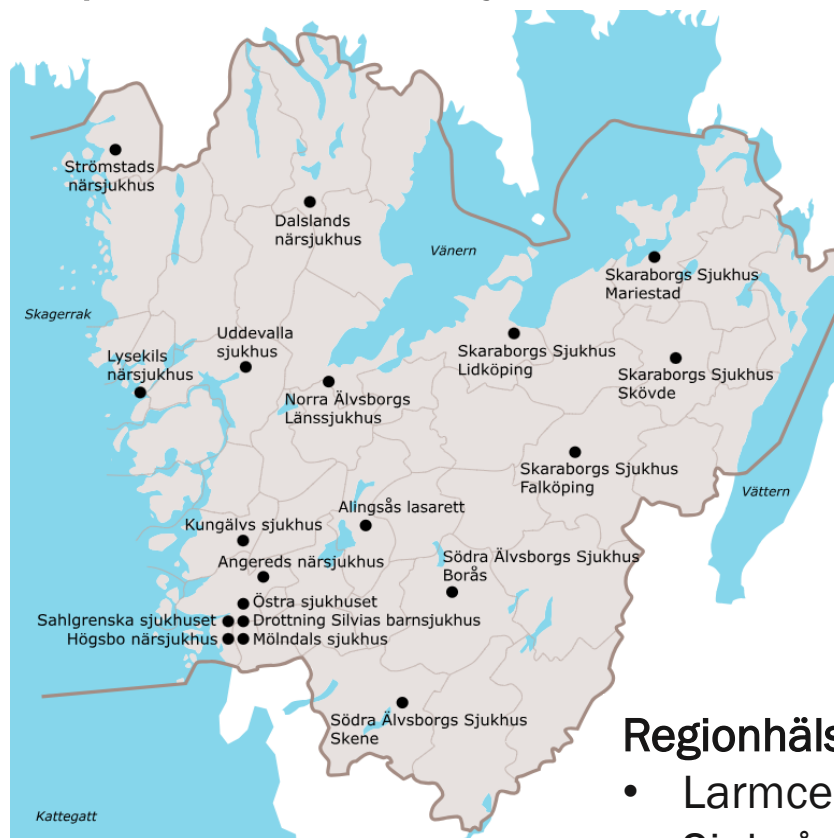

Folkmängd efter ålder och år. Västra Götalands län.

Källa: SCB

Specialiserad vård - sjukhus

Specialiserad vård – Habilitering & Hälsa

- Barn- och ungdoms habilitering
- Vuxen habilitering
- Hörsel
- Syn
- Tolk (för personer med hörselnedsättning, dövhet, dövbildhet eller funktionsnedsättning som rör röst, tal eller spåk)

Regional primärvård

- Vårdval vårdcentral
- Vårdval rehab

Regionhälsan

- Larmcentral och 1177
- Sjukvårdsapotek
- Hälso- och specialistvård för barn och unga (bl a psykologmottagningar för föräldraskap och små barn, barn- och ungdomsmedicin, central barnhälsovård)
- Barnmorskemottagning och gynekologi
- Ungdomsmottagningar
- Expertenheter (bl a bedömningsteam, hälsocoach online, kris- och traumamottagning, primärvårdens dietistenhet, smärteam)

Kommuner i Västra Götaland

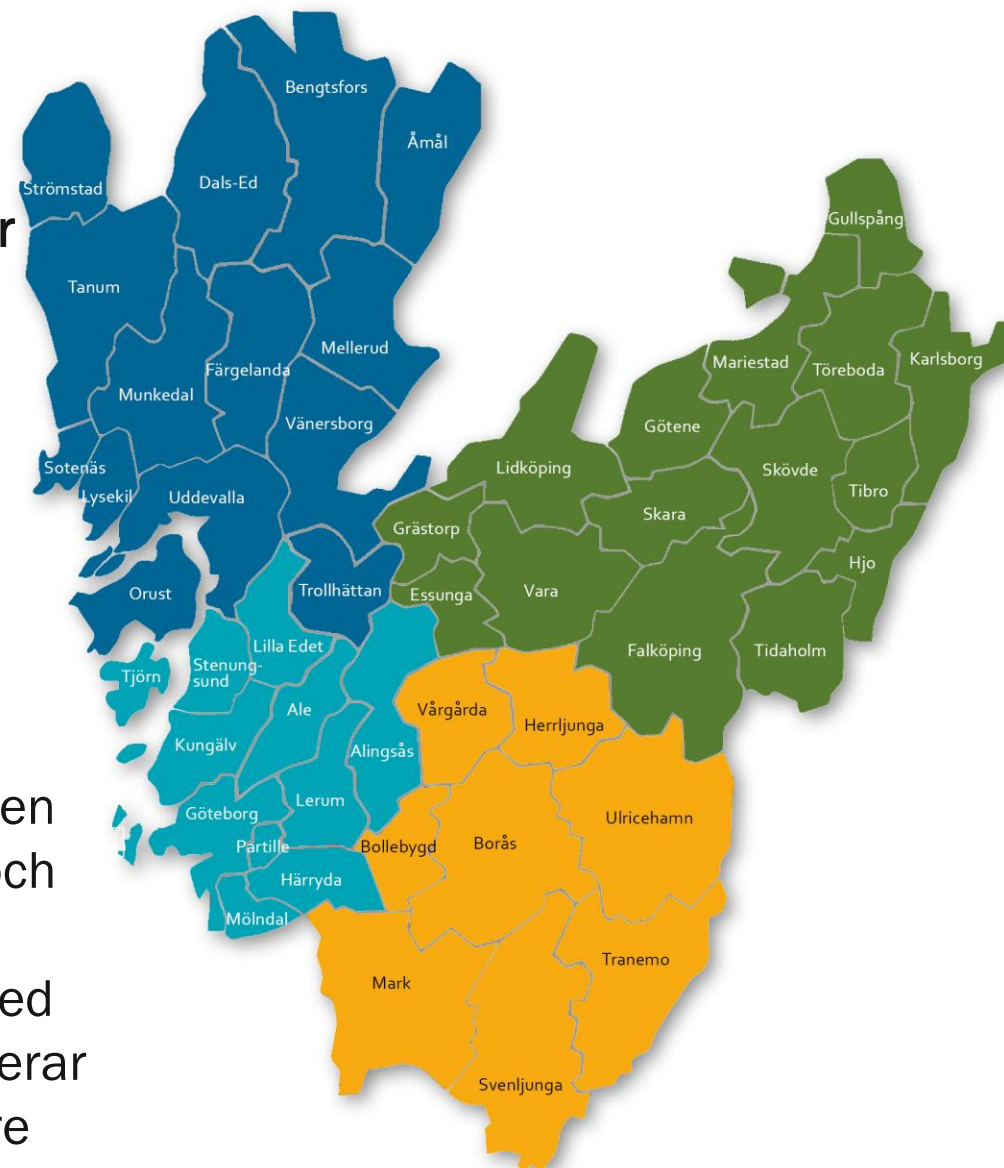
Kommunal primärvård och socialtjänst i 49 kommuner

Kommunalförbund

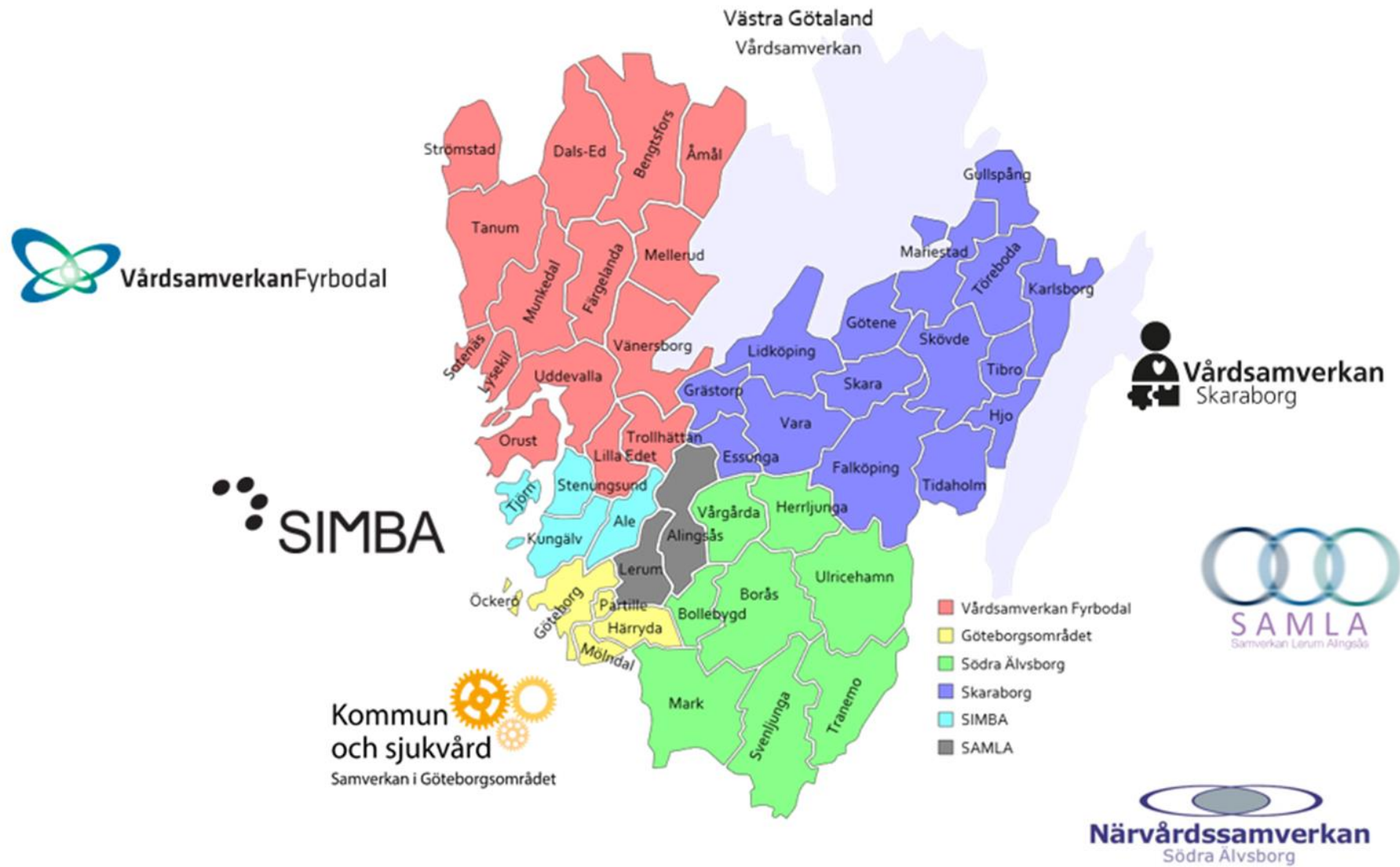
- Fyrbodal
- Skaraborg
- Göteborgsregionen
- Boråsregionen

VästKom

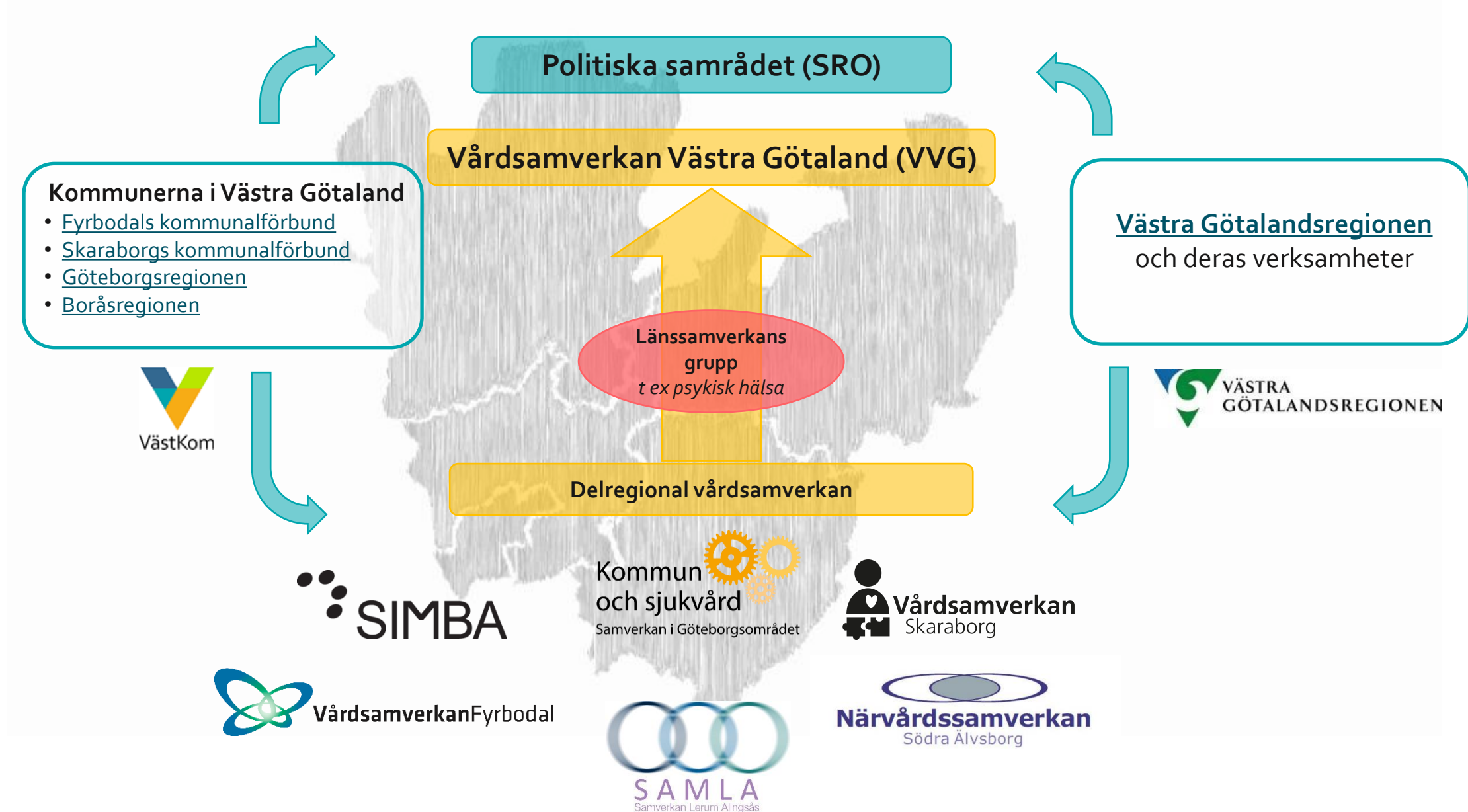
VästKom är en sammanslutning av kommunalförbunden i Västra Götalands län och ska på länsnivå företräda och samordna kommunernas intressen inom hälso- och sjukvård inklusive dess gemensamma digitalisering med ett tydligt 49-kommunernas perspektiv. VästKom hanterar därvid frågor som inte kan hanteras lika bra eller bättre hos kommunalförbunden eller kommunerna.

Tillsammans i Västra Götaland - Vårdsamverkan

Tillsammans i Västra Götaland – Struktur för samverkan

Färdplan – Läns-gemensam strategi för god och nära vård

- God och nära vård är riktningen i omställningsarbetet med syftet att **främja hälsan** hos befolkningen och **utveckla vård och omsorg** tillsammans, utifrån den **enskildes behov**.
- **Färdplanen - läns-gemensam strategi för god och nära vård** är en övergripande strategi som ska bidra till Västra Götalands utveckling inom hälsa, vård och omsorg. Parter är länets kommuner och Västra Götalandsregionen
- Ingen kan lösa dessa utmaningar på egen hand, men **tillsammans** kan vi bidra till en omställning mot en god och nära vård.
- Färdplanen innehåller de områden som vi **gemensamt prioriterar** att kraftsamla kring. Den beskriver målbild, förändrade arbetssätt och förutsättningar för utvecklingen.

Hälso- och sjukvårdsavtal i Västra Götaland

2006-11-14

Avtal som reglerar hälso- och sjukvårdsansvaret mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland

Inledning

§ 1
Grundläggande utgångspunkter

Detta avtal reglerar ansvar och samverkan avseende hälso- och sjukvård mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland. De patienter som berörs av detta avtal erhåller vårdinsatser från båda huvudmännen.

De patientgrupper avtalet omfattar är de som ingår i kommunernas hälso- och sjukvårdsansvar enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) 18 §:

- Personer i särskilda boendeformer samt bostäder med särskild service (Socialtjänstlagen, SoL 5 kap. 5 §, 2:a stycket samt 7 §, 3:e stycket).
- Personer under vistelsetiden vid biståndsbedömd dagverksamhet eller beviljade insatser enligt Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS).
- Personer som erhåller hemsjukvård i ordinarie boende.
- För de personer kommunen har hälso- och sjukvårdsansvar för ingår rehabilitering, habilitering och hjälpmedel för funktionshindrade.

Den gemensamma ambitionen är att bibehålla och vidareutveckla ett långsiktigt förtrouffat samarbete inom hälso- och sjukvården. Samverkan skall ske i en anda av öppenhet och dialog och med ett ömsesidigt åtagande att bidra till en gynnsam utveckling av parternas hälso- och sjukvårdsverksamhet till nytta för invånarna. Den enskilde patienten skall ges kontinuitet i vård och behandling även om huvudmannen som svarar för insatserna skiftar under vårdperioden.

Kommunerna och regionen skall genom avtalet verka för att väl fungerande samarbetsrutiner bibehålls och att huvudmännen tillsammans erbjuder invånarna en god hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Syftet med avtalet är att på det lokala planet möjliggöra en väl fungerande samverkan genom en tydlig ansvarsfördelning avseende de lagreglerade hälso- och sjukvårdsinsatserna till invånarna.

1

Utsnittsversion

Hälso- och sjukvårdsavtalet i Västra Götaland

Avtal som reglerar hälso- och sjukvårdsansvaret mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland

Gäller från och med 1 april 2017

Nytt avtal på remiss

Remissversion

Hälso- och sjukvårdsavtal, remissversion

Avtal som reglerar hälso- och sjukvårdsansvaret mellan Västra Götalandsregionen och kommunerna i Västra Götaland

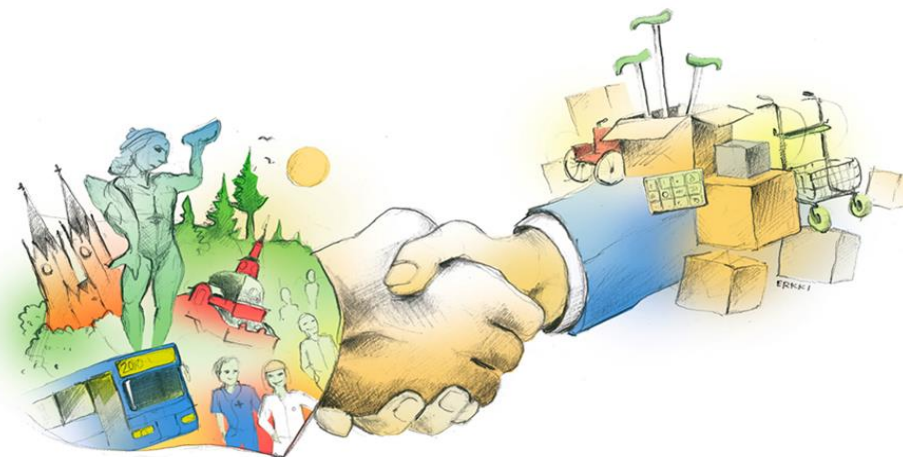

Vägen till samverkan kring hjälpmedel

Tillsammans sedan många år

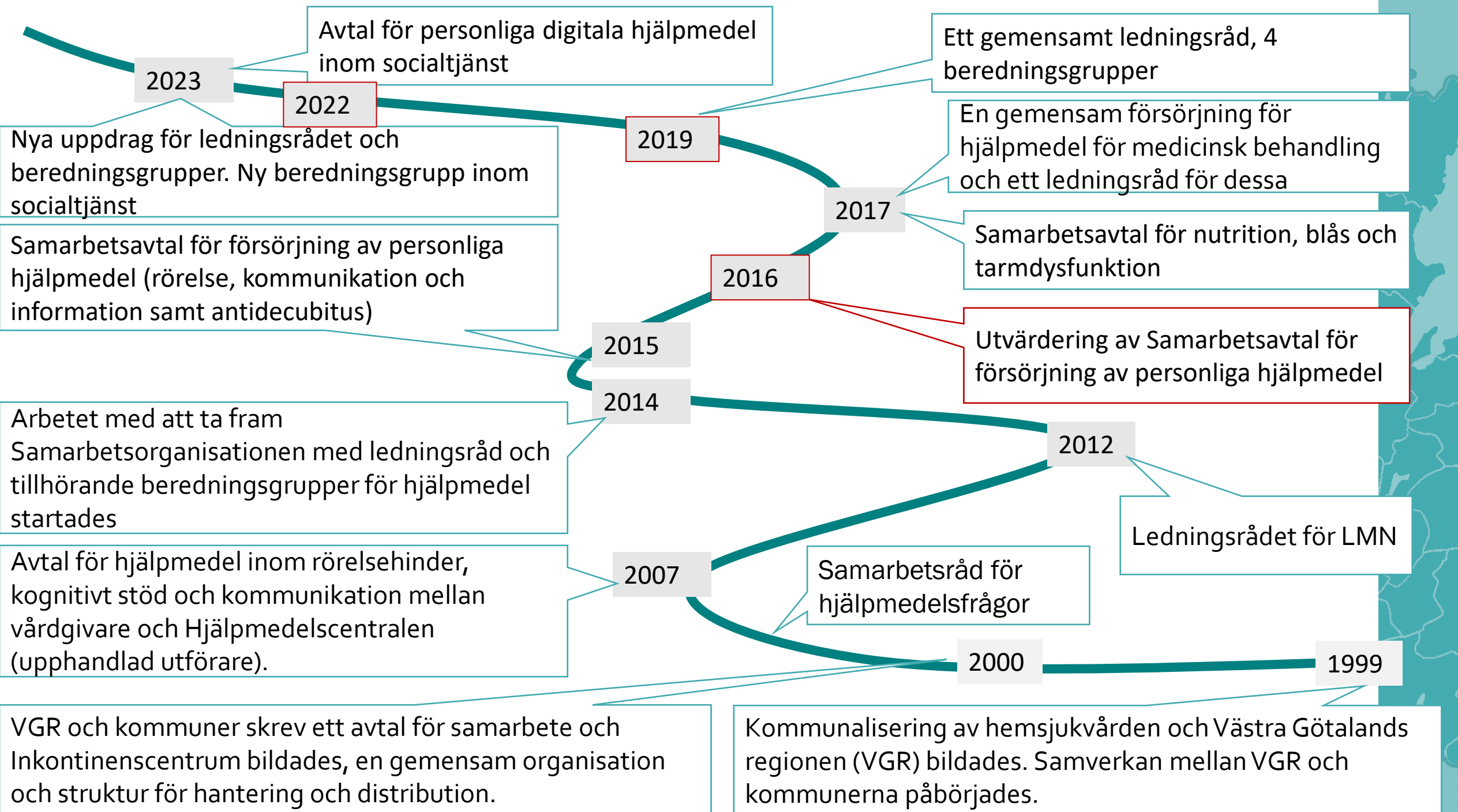
Flera utredningar under det tidiga 2000-talet visade att hjälpmedelsverksamheten i länet är ett viktigt men komplicerat område som kräver delaktighet på olika nivåer.

Källa: Utredning om hjälpmedelsförsörjning i Västra Götaland från och med 2008.

Ett syfte är att förverkliga andan i Hälso- och sjukvårdsavtalet, där parterna tillsammans verkar för att på bästa sätt ta ett gemensamt ansvar med individens perspektiv i centrum.

Över tid har produktområde efter produktområde reglerats, vilket inneburit att VGR och kommunerna skapat gemensamma lösningar för regelverk, försörjning och distribution. Ett arbete som fortgår.

Det var en stor kulturförändring med nytt avtal 2007. Hjälpmedelscentralen skulle plötsligt leverera inom avtal – *”kunderna ville vara med och styra – inte bara att Hjälpmedelscentralen meddelade hur det skulle vara”*.

- Invånarperspektiv, förenkling för patienten
- Tydliga roller för kund/beställare och leverantör.
- Likvärdig hjälpmedelsförsörjning i hela regionen

Det fanns en tydlig tanke om att hjälpmedelsförsörjningen skulle effektiviseras och bli mer kostnadseffektiv och tjänsteutbud, sortiment och inte minst leveranstider skulle mer jämlikt.

För genomförandet krävdes modiga politiska beslut och uthållighet.

Nuvarande samarbetsorganisation för hjälpmedel

Det politiska samrådsorganet mellan VästKom och Västra Götalandsregionen (SRO)

Styrelse för logistik

Ledningsrådet för hjälpmedel

Samverkanfunktionen

Försörjnings-
förvaltningen:
Hjälpmedelscentralen
, Skövdedepån

**Berednings-
grupper**

Hälso- och sjukvård

Läkemedelsnära produkter,
LMN

Handbok & Sortiment Hälso-
och sjukvård

Socialtjänst

Handbok & Sortiment
Socialtjänst

Hälso- och sjukvård och socialtjänst

Avtal & överenskommelser

IT-stöd

Ekonomi

**Forum för
förankring**

Hjälpmedelsforum
Hälso- och sjukvård

Hjälpmedelsforum Socialtjänst

Hjälpmedelsforum Hälso- och
sjukvård och/eller
Hjälpmedelsforum Socialtjänst

Samarbetsorganisation för hjälpmedel inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst 2024

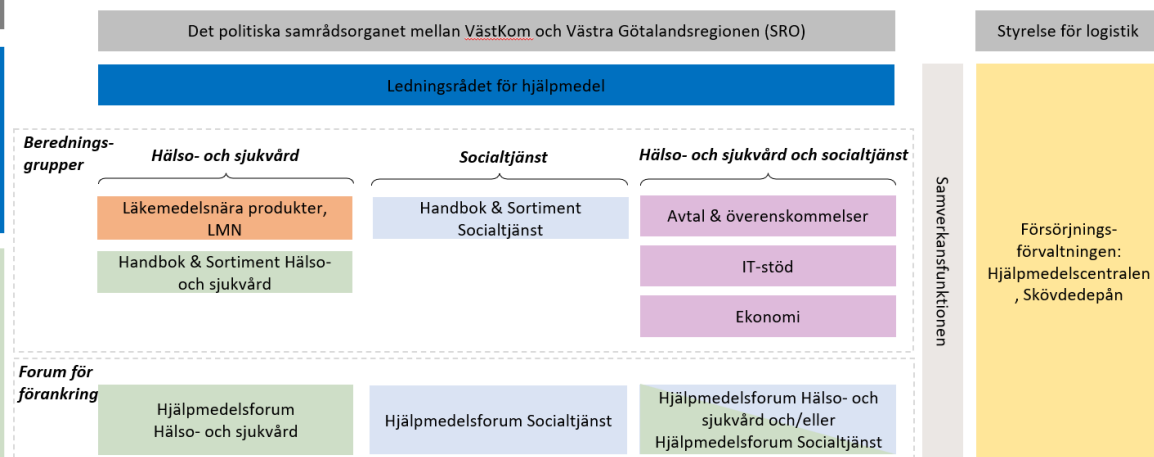
[Organisation för samarbete och styrning inom hjälpmedelsområdet - Public_VardsamverkanVG](#)

Beslutsmandat

Beslut i *Handbok för personliga hjälpmedel inom hälso- och sjukvård* fattas av hälso- och sjukvårdsutvecklingsdirektören (på delegation från nämnd) för VGR och av VästKoms direktör alternativt styrelse för de 49 kommunerna.

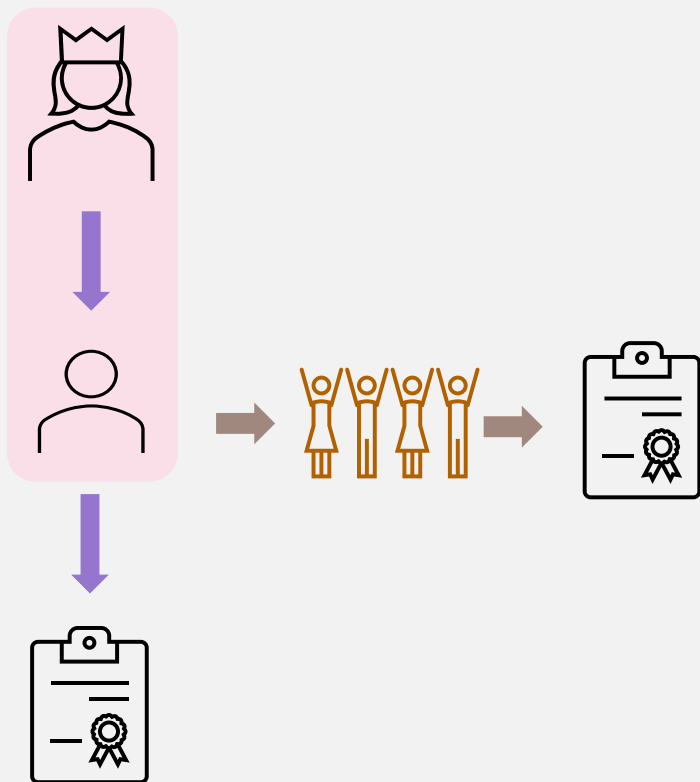
Ledningsrådet för hjälpmedel får besluta om verkställighet inom avtal och överenskommelser.

Beredningsgrupper får besluta om redaktionella ändringar i handböcker, sortimentsfrågor och förändringar av tjänster inom försörjningsavtal som inte innebär betydande kostnadsförändringar.

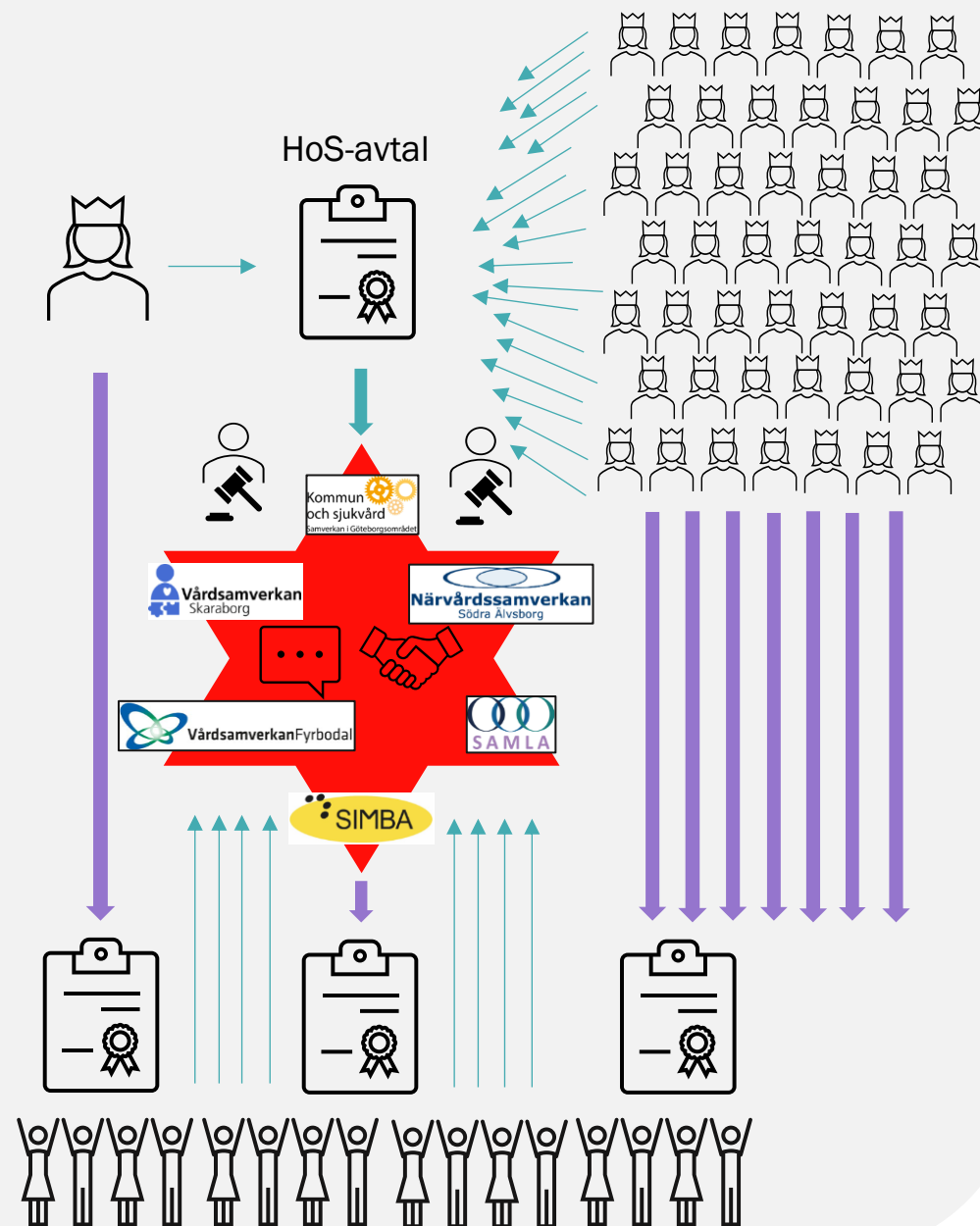

Samarbetsorganisation för hjälpmedel inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst 2024

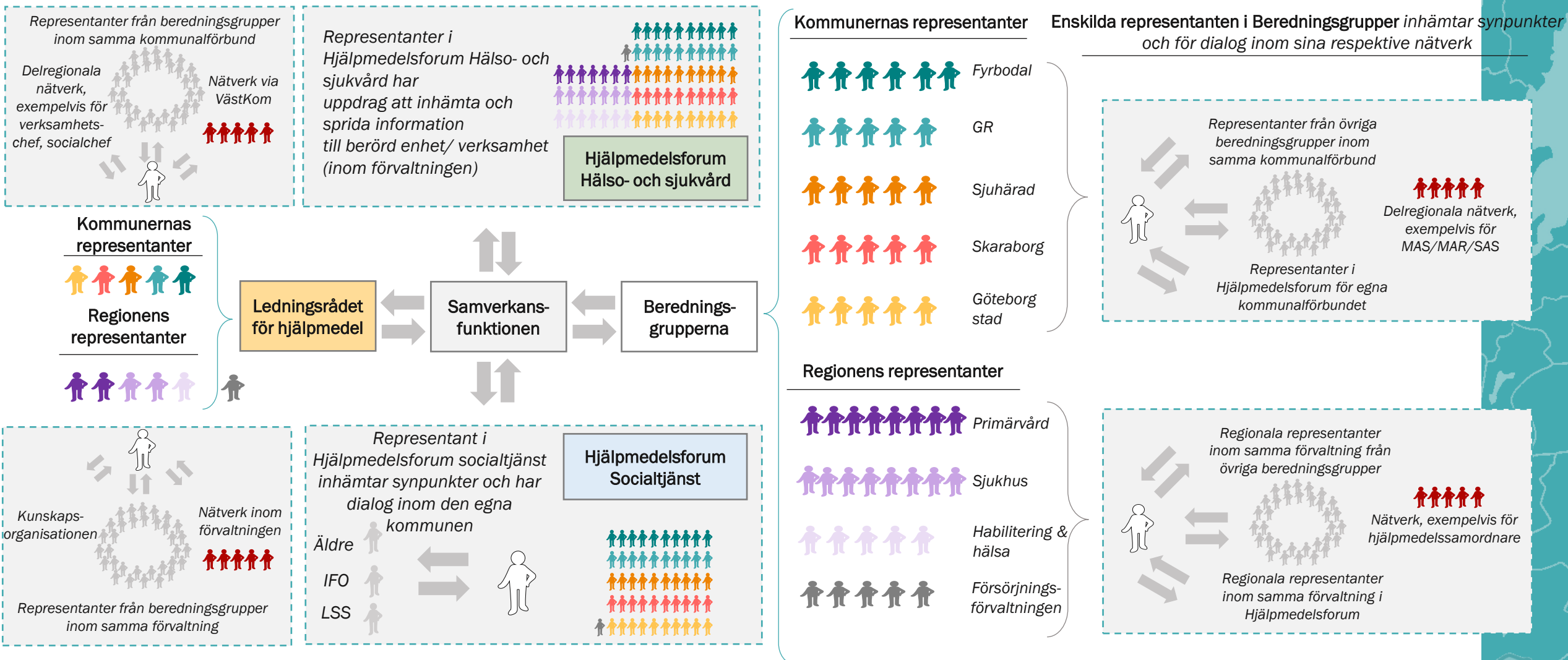
Beslutsfattandet i regionen

Beslutsfattandet för vårdssamverkan

Illustrativ översikt av informationsflödet och de olika representanternas ansvar

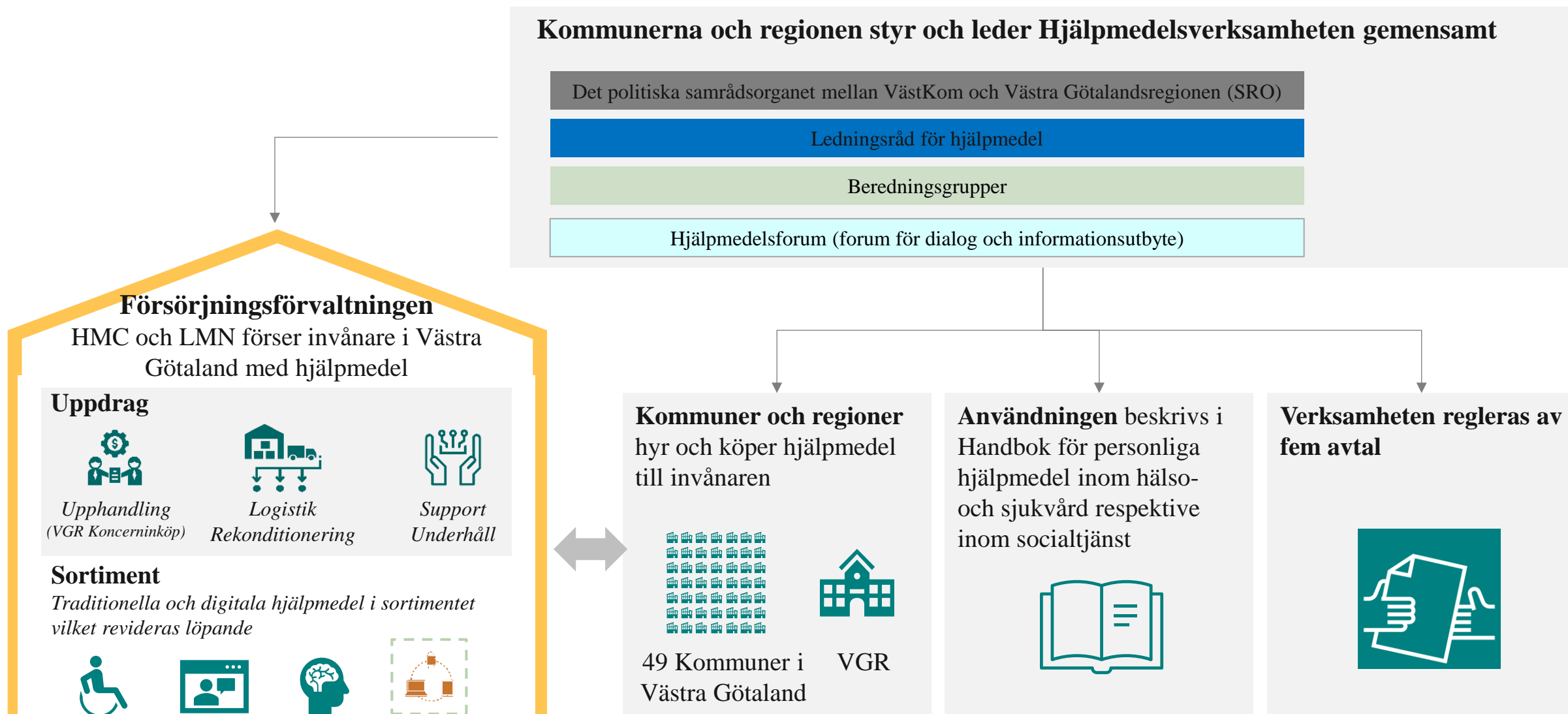

Vad ingår i samarbetet kring hjälpmedel?

För varje produkt

Övergripande					
	Gemensamt sortiment av produkter (personliga hjälpmedel och grundutrustning)		Upphandling		Installation
	Gemensamt regelverk för användning		Utbildningar		Tekniskt underhåll, service och akut beredskap
	Omvärldsbevakning		Hantering av beställningar		Lager
	Prisberäkning, prisjustering och uppföljning		Rådgivning		Logistik och leverans
			Kundtjänst		Rekonditionering

Ett välfungerande samarbete

Cirka 215 000 patienter/brukare
har hjälpmedel från
Hjälpmedelscentralen (HMC)

HMC hyr ut cirka 420 000
hjälpmedel till patienter (per år).

Cirka 65% av hjälpmedlen
återanvänds

Exempel: rullstolar,
gånghjälpmedel, hygienhjälpmedel,
kommunikations-hjälpmedel,
hjälpmedel för andning och
cirkulation

Cirka 160 000 patienter/brukare
har hjälpmedel från
Läkemedelsnära produkter (LMN)

LMN har cirka 580 000 leveranser
till patient (per år).

Förbrukningsprodukter

Exempel: Stomi, blås- och
tarmdysfunktion, diabetes,
nutrition

Gemensamma reflektioner

Förutsättningar, vägen hit och
nuvarande samarbetsorganisation
för hjälpmedel

Försörjningsavtal och överenskommelse för hjälpmedel

Avtal för gemensam försörjning av hjälpmedel och läkemedelsnära produkter

Samarbetsavtal för
försörjning av personliga
hjälpmedel

49 kommuner

+

Samarbetsavtal för
försörjning av
nutritionsprodukter och
förbrukningsartiklar vid
blås- och tarmdysfunktion

49 kommuner

+

Avtal för försörjning av
personliga digitala
hjälpmedel inom
socialtjänst

48 kommuner

+

Avtal gällande hjälpmedel
som utgör
grundutrustning i
kommunala vårdgivares
egna verksamheter

48 kommuner

+

Överenskommelse
personligt förskrivna
medicintekniska
produkter inom Västra
Götalandsregionen

Samarbetet i avtal

I samarbetsorganisationen hanteras förskrivnings- och försörjningsfrågor. Till stöd för samarbetsorganisationen finns en samverkansfunktion som samfinansieras av huvudmännen.

Vårdgivarna och Hjälpmedelscentralen har åtagit sig att med transparens och öppenhet samarbeta för att möjliggöra en gemensam hjälpmedelsverksamhet och medverka till att verksamheten utvecklas och bedrivs effektivt med hög kvalitet.

Vårdgivarnas inflytande och medverkan inom ramen för dessa samarbetsavtal säkerställs genom deltagande i samarbetsorganisationens olika grupper.

Handbok för personliga hjälpmedel inom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst

Två handböcker

Handbok för personliga hjälpmedel inom hälso- och sjukvård

Produktområden

Riktlinjer

Om handboken

Sök i handboken

Ändringar i handboken

Dokument i handboken

Nyheter i handboken

Handbok för personliga hjälpmedel inom hälso- och sjukvård

Handboken består av generella riktlinjer och specifika anvisningar inom olika produktområden. Riktlinjerna beskriver utgångspunkterna för förskrivning av hjälpmedel, vilka utgår från lagstiftning och politiska beslut i Västra Götaland. Anvisningarna inom produktområdena beskriver vilka hjälpmedel som är personligt förskrivningsbara i Västra Götaland och på vilka grunder. Handboken reglerar inte vilken vårdgivare som har hälso-och sjukvårdsansvaret.

[Introduktionsfilm till Handbok för personliga hjälpmedel, inom hälso- och sjukvård. \(2.33 minuter\)](#)

Handbok för personliga hjälpmedel inom Socialtjänst

Produktområden

Riktlinjer

Om handboken

Sök i handboken

Nyheter

Ändringar i handboken

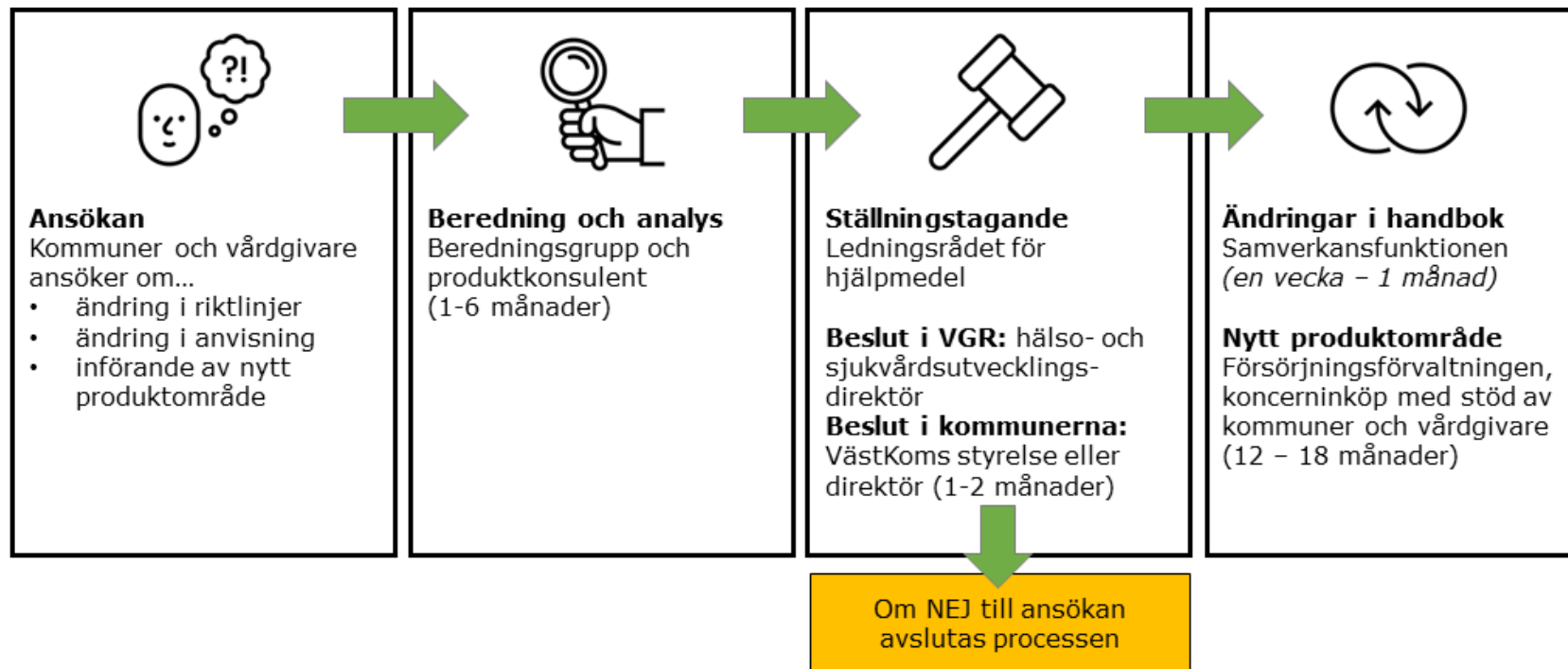
Handbok för personliga hjälpmedel inom Socialtjänst

Handboken består av olika delar. Bland annat riktlinjer och produktområden. Riktlinjerna är utgångspunkt för behovsbedömning av hjälpmedel och beställning, de gäller för alla hjälpmedel. Produktområdena med anvisningar är specifika för olika typer av hjälpmedel.

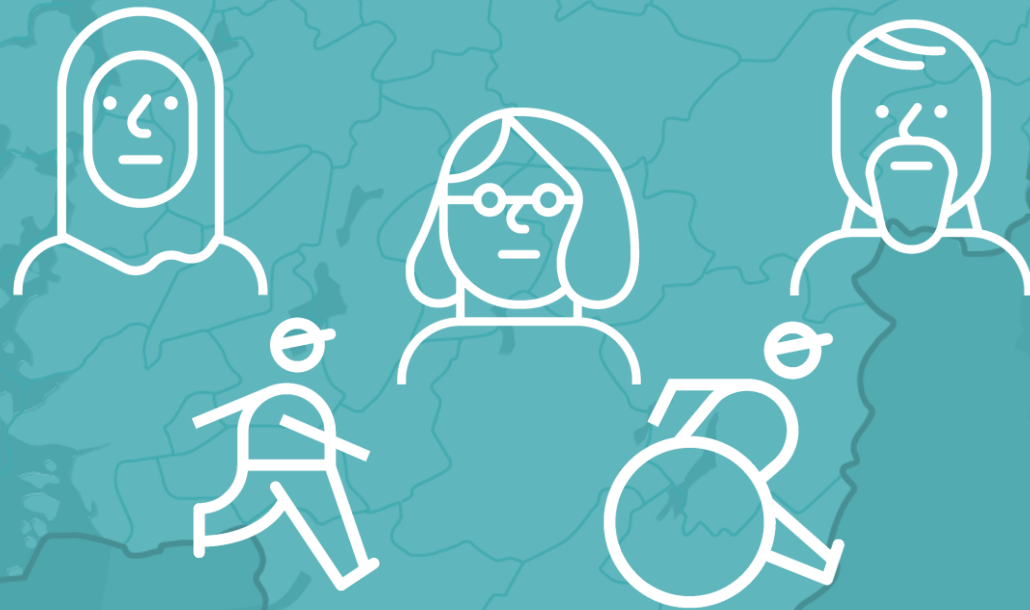
Produktområden

Trygghet

Process för ändring i handböckerna

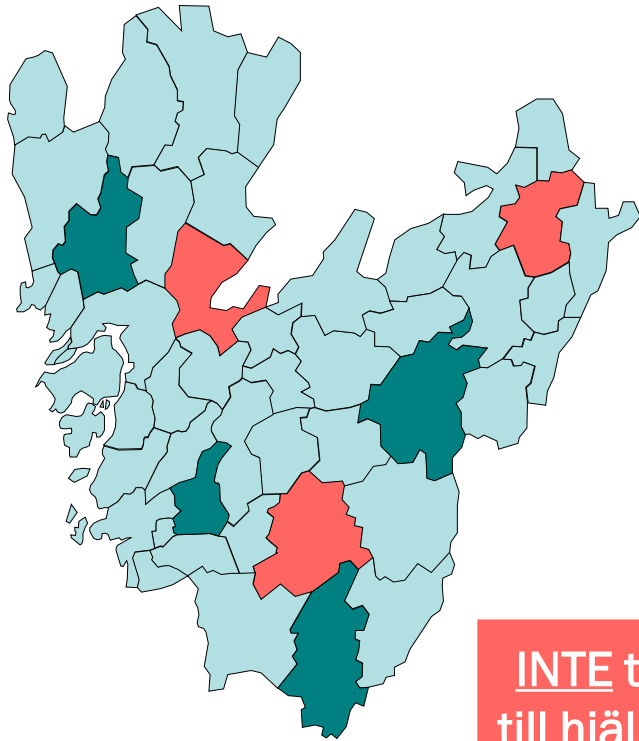
Invånarperspektiv

Utan samarbete

Tillgång till
hjälpmedel

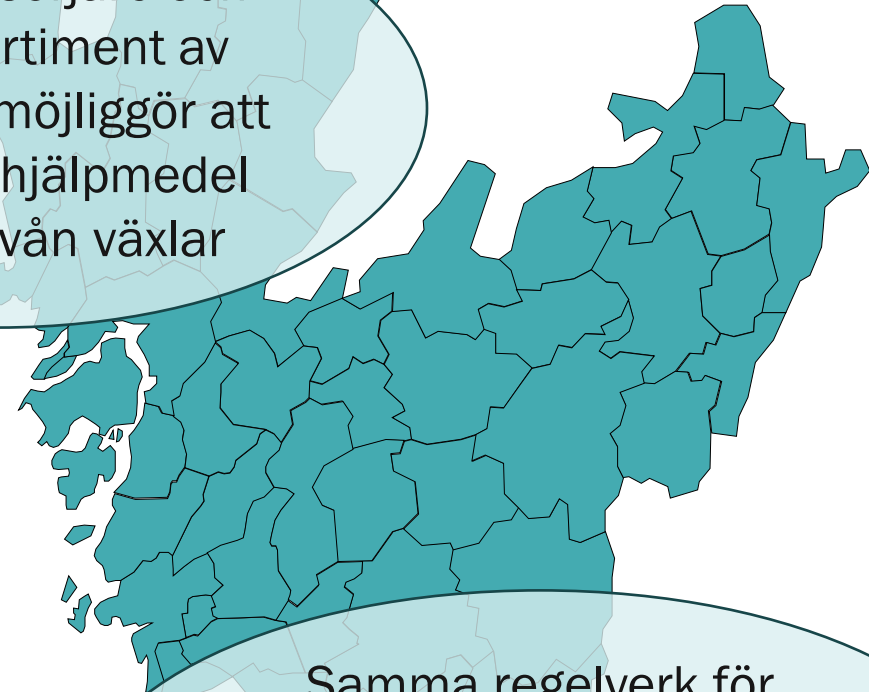

INTE tillgång
till hjälpmedel

Med samarbete

Samma försörjare och
samma sortiment av
hjälpmedel möjliggör att
behålla ett hjälpmedel
när vårdnivån växlar

Samma regelverk för
förskrivning möjliggör
förskrivning på samma
grund oavsett vårdnivå och
var i regionen man bor

Marianne, 72 år

Marianne ramlade i hemmet och bröt lårbenshalsen i oktober 2024, efter det har hon behövt hjälpmedel för att känna sig trygg och klara sig självständigt.

På sjukhuset gick hon med gåbord och tränade att använda kryckor men kände sig inte trygg med kryckor när dagen för utskrivning närmade sig.

Fysioterapeuten på sjukhuset beställde ett gåbord som Marianne kunde använda i hemmet. För att kunna få på sig kläderna, tränade hon tillsammans med arbetsterapeuten på sjukhuset för att klara sig själv med hjälp av griptång och strumppådragare som hon fick med sig hem.

Väl i hemmet möte kommunens fysioterapeut upp för fortsatt träning. Efter några veckor kunde Marianne gå med kryckor och hon fick också en rollator att använda. Gåbordet hämtades i hemmet av hjälpmedelscentralen.

I mars 2025 behövde Marianne inte längre några hälso- och sjukvårdsinsatser i hemmet utan kunde ta sig till en rehabenhet för fortsatt träning och till sin vårdcentral för kontakt med läkare och sjuksköterska.

Marianne har
många olika
vårdkontakter
men
hjälpmedlen
är de samma.

Gemensamma reflektioner

Försörjningsavtal, handböcker
och invånarperspektiv

Ekonomi, kostnadsperspektiv och kostnadseffektivitet

Kostnadseffektivt att samverka

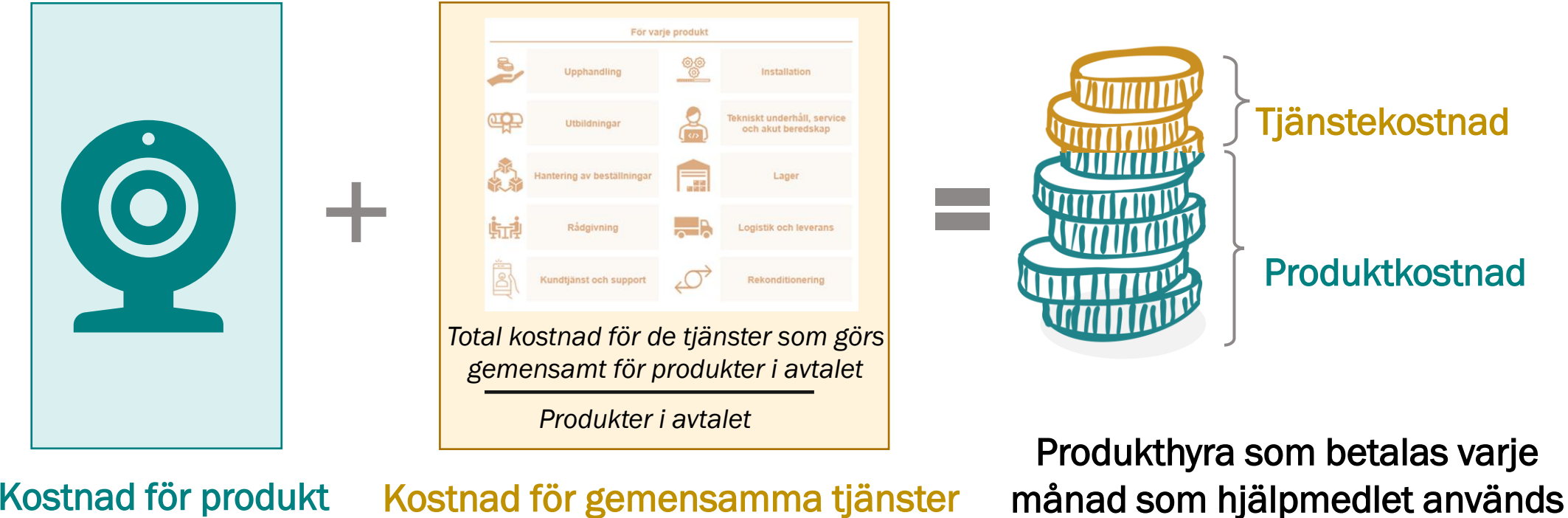
Om **var och en** av de 50 huvudmännen själva gör upphandlingar och ansvarar för logistik kommer det kosta mer både i tid och pengar.

När vi gör detta **tillsammans** finns flera samordningsvinster.

Prismodell för "hyresprodukter"

Självkostnadsprincip

Kostnadsansvar

- Kostnadsansvaret följer hälso- och sjukvårdsansvaret med några undantag.
 - Handboken anger kostnadsansvar på en övergripande nivå
 - Sjukhusförvaltning
 - Habilitering & Hälsa
 - Regionhälsan
 - Regional primärvård
 - Kommunal primärvård
- Region
- Kommun
- Kostnadsansvaret styrs sedan av respektive "huvudman"/ "förvaltning" om det ska vara en central hantering eller styras till respektive förskrivande enhet.

Exempel på kostnadsansvar för förbrukningsartiklar

Produktområde	Sjukhus-förvaltning	Regional primärvård	Kommunal primärvård	Kommentarer
Nutrition	Ja	Ja – debiteras centralt i VGR	Ja	Kommuner bär kostnader för patienter boende på särskilda boenden i kommunens regi inkl. korttidsboende.
Blås- & Tarmdysfunktion	Ja	Ja – debiteras enskild vårdcentral	Ja	Kommuner tar kostnader för patienter i särskilt boende samt patienter som är inskrivna i kommunal primärvård.
Stomi	Ja	Ja - debiteras enskild vårdcentral	Nej	Kommuner kan ha förskrivansvar för patienter inom kommunal primärvård. Kostnaden debiteras VGR.
Diabetes	Ja	Ja - debiteras enskild vårdcentral	Nej	Kommuner kan ha förskrivansvar för patienter inom kommunal primärvård. Kostnaden debiteras VGR.

Utvärderingar av samarbetsavtal

2016 utvärdering gällande 2015-10-01 - 2016-09-30

Utvärdera effekten av nuvarande Samarbetsavtal i relation till den tidigare upphandlade försörjningsmodellen samt inför beslut om framtida försörjningsmodell.

- Förskrivarna upplevde att patientsäkerheten avseende leveranskvalitet var mycket god
- Hjälpmedelscentralen uppfyllde kraven gällande leveranstider
- Samarbetsavtalet hade inneburit en sänkning av kostnaderna med 74 mnkr och Hjälpmedelscentralen redovisar ett positivt resultat för perioden.

Den juridiska bedömningen är att det inte föreligger några juridiska hinder för ett fortsatt samarbetsavtal gällande försörjningen av personligt förskrivna hjälpmedel.

Samarbetsavtalet ska fortsätta med avtalsvård och kontinuerliga uppföljningar både avseende ekonomi, volym och kvalitet

Utvärdering 2019

Utvärdering 2019 visade att samarbetsavtalet var framgångsrikt, såväl kvalitetsmässigt som ekonomiskt, men ett antal förbättringsförslag lämnades för att ytterligare förbättra verksamheten.

Hantering av förbättringsförslag vid utvärdering 2019

För att förbättra verksamheten har förslag hanterats inom ramen för beredningsgrupp Avtal & Överenskommelse, Hjälpmedelsforum och internt på Hjälpmedelscentralen enligt beskrivning i tabell 1.

Tabell 1. Hantering av förbättringsförslag lämnade 2019.

Förbättringsförslag 2019	Hantering av förslag
Möjlighet att fler hjälpmedel än idag kan levereras inom 7 vardagar.	200409: Översyn skjuts fram på grund av pandemin. 2000/2021: Vissa hjälpmedel för tunga och mycket tunga brukare har ändrats till leverans inom 7 vardagar. Vidare åtgärder avvaktas.
Möjlighet att få leverans fler än en gång i veckan.	Tidigare hanterat av arbetsgrupp, 2017/2018, som kom fram till andra förtydligande åtgärder gällande leveranstider var en mer lämplig åtgärd, såsom förnyad information. Tillgång kan även säkras upp med större buffertförråd.
Översyn av krav på tillgänglighet för avhjälpande underhåll (AU) i förhållande till krav på akut avhjälpande underhåll.	Prioriterat av beredningsgrupp och Hjälpmedelsforum. Även lyft som ett förbättringsområde vid risk och konsekvensanalys för inställning/dos (HjMB) 2021: Arbetsgrupp har berört frågan inom ramen för översyn av avhjälpande underhåll/akut avhjälpande underhåll och jour. Inga konkreta förslag lämnade. 2022: Utredning pågår om vad det skulle innebära för HMC om man minskar tidsfönstret för AU.
Förbättrat bokningssätt till konsultation.	2020-2021: Projekt webtidbokning samt arbetsgrupp för att förbättra befintligt system. 2022: Projektet är pausat i väntan på upphandling av nytt affärssystem, alternativt ingå i ett större projekt med andra verksamheter inom VGR.
Utökad service i Hjälpmedelscentralens väntrum.	Har hanterats lokalt inom HMC. 200409: Finns nu kaffe/the + uppvärmningsmöjligheter på alla fyra orter.

Utvärdering 2022 Slutsatser

Kvalitet

- Hjälpmedelscentralen uppnår uppsatta mål
- Förskrivarnas nöjdhetsgrad (leveranskvalitet för produkter och tjänster) bedöms vara god
- hjälpmedelsanvändarna är till stor del nöjda med kvaliteten på hjälpmedel
- Både förskrivare och personal på Hjälpmedelscentralen upplevde att samarbetet i stort sett fungerar bra dem emellan.

Ekonomi

- Kostnaderna ökar både avseende inköpspris på produkter och en volymökning.
- Det är dock svårt att dra några slutsatser eftersom det vid flera tillfällen gjorts prisjusteringar för att reglera mot självkostnad.

Sammanfattande bedömning

Utvärderingen visar att samarbetsavtalet fortsatt är framgångsrikt, men att det finns områden som ytterligare kan förbättras.

Framtidens samarbetsorganisation för hjälpmedel

Framgångsfaktorer med dagens struktur

- Väl inarbetad gemensam struktur som möjliggör hög grad av delaktighet
- Det finns uppdragsbeskrivningar för alla grupper
- Både förvaltande och utvecklingsinriktat uppdrag
- Gemensamma mål och transparens mellan alla parter
- Samverkansfunktionen har uppdrag från samtliga huvudmän
- Representanterna är berörda av frågor på agendan vilket skapar engagemang
- Representanterna har upparbetade nätverk för de frågor som är aktuella
- Representation i beredningsgrupper från både förskrivare, chef, hjälpmedelsamordnare och kostnadsansvarig ger flera perspektiv in i diskussioner

Utmaningar med dagens struktur

- Dubbelarbete då flera frågor behöver tas i både beredningsgrupp Handbok & Sortiment, Hälso- och sjukvård och beredningsgrupp LMN
- Otydlighet mellan strategisk och operativ nivå
- Långa processer, från ansökan till beslut för de frågor som behöver lyftas i två beredningsgrupper
- Ibland oklart beslutsmandat för representanter i sin egen organisation
- Svårt att få full representation i grupperna
- Nytt lagrum (socialtjänst) som innebär nya yrkesgrupper som gör behovsbedömning och beställning av hjälpmedel och nya typer av hjälpmedel, vilket ställer krav på nya samarbeten och nätverk
- Nya typer av hjälpmedel med digital informationsöverföring

Pågående utvecklingsarbete

- Handlingsplan för utveckling av samarbetsorganisationens struktur, uppdrag och mandat för olika grupper har fastställts av Ledningsrådet för hjälpmedel, i syfte att bättre möta framtidens utmaningar.
- Handlingsplanen omfattar även *Fokus ekonomi* med syfte att omhänderta identifierade utmaningar gällande kostnadsutveckling och att arbeta för ökad kostnadseffektivitet.
- Ett stödmaterial för huvudmännen vid organisation av hjälpmedelsfrågor har publicerats Vårdsamverkans webbplats under området Hjälpmedel i Västra Götaland.
- De regionala förskrivarutbildningarna har reviderats och slagits samman till en gemensam utbildning som är mer övergripande än tidigare.

Gemensamma reflektioner

Ekonomi, utvärderingar och
framtidens samarbetsorganisation
för hjälpmedel

Tack!

Länkar

[Hjälpmedel i Västra Götaland - Public_VardsamverkanVG](#)

[VästKom – VästKom](#)

[Vårdsamverkan i Västra Götaland - Vårdsamverkan i Västra Götaland](#)

Kontaktuppgifter

samordning.hjalpmedel@vgregion.se

kristina.lannergren@vastkom.se

magnus.kronvall@vgregion.se